

**Radka Mičunková:
Dobrovolnictví a mocenská pozice bílého muže v rámci výuky na ostrově
Lombok**

Radka Mičunková se ve své práci zaměřila na reflexi dobrovolnické zkušenosti na ostrově Lombok v Indonésii. Podařilo se jí přitom zachytit podle mého názoru velmi zajímavý (a příznávám, že pro mě neočekávaný) jev: silné vědomí kulturní nadřazenosti, která vystupuje v reflexi dobrovolníků.

Autorka si pro svoji práci trefně vybrala koncept orientalismu Edwarda Saida (Said, 2008), ze Zygmunda Baumana (Bauman, 1995) si rovněž velmi případně vybrala postmoderní postavu zevlouna, tuláka. Díky těmto konceptualizacím pak odhaluje vedle dobrovolnického altruismu ještě další motivace – autorka je nazývá identitami: postmoderní identitu zevlouna, který se pouští bez přípravy do dobrodružství z jakési nudy a identitu, resp. břemeno bílého muže, který se snaží zcivilizovat zaostalé domorodce.

Práce má patřičný rozsah, dobře pracuje s relevantní i cizojazyčnou literaturou, má dostatečné metodologické zázemí. Data pocházejí z polostrukturovaných rozhovorů s deseti dobrovolníky (přepisy rozhovorů nejsou součástí práce). Ocenit lze zejména přehledné členění, srozumitelný text, který má tah na bránu. Jak jsem již psal, práce má jasnou zprávu a přináší zajímavý objev, který autorka náležitě zpracovala.

Z formálních výtek lze zmínit trochu nešikovně napsané parafráze při představení orientalismu (str. 2) Zejména v předposledním odstavci na této straně čtenář trochu tápe, zda je to Saidova teze, či si to autorka skutečně myslí.

Pro čtenáře spíše úsměvné rozhodnutí autorky - nepoužít muže jako *deviant case* - otevírá otázku, zda se ve vzorku přeci jen vyskytl někdo, kdo zastával výrazně odlišné názory.

Záměr mluvit o všech informátorech kvůli ztížení identifikace v mužském rodě, bere několikrát za své v citovaných výpovědích, kde je přepsán ženský rod.

Tři následující obecnější výtky jsou spíše otázkami, které mě v souvislosti s textem napadají:

První se týká vztahu teoretických konceptů a získávaných dat. Obě využití koncepce jsou výrazné, zároveň však mohou být svůdné. Skutečnost, že se dobrovolníci na pobyt nepřipravovali (neučili se např. indonéštinu) nemusí být ještě atributem zevlouna. Touha „napravit“ svět ještě nemusí být realizací představ o břemenu bílého muže, ale může být podobná motivaci pro práci s dětmi kdekoliv. Zda si autorka byla vědoma reaktivity, zdá otázky nebyly návodné, resp. interpretace příliš ovlivněné konceptem, nelze z textu úplně posoudit.

Druhá výtka se týká snad zbytečného rozdělení cílů práce mezi zkoumání reflexe vlastní pozice u dobrovolníků a samotné hodnocení projektu kintari. Zaměřením se na první, podle mě zajímavější cíl, mohla práce sledovat zvolený jev důkladněji. Výroky, které autorka uvádí, jsou velmi syrovým a přesvědčivým svědectvím, přesto je možné je dále analyzovat. Jakou váhu má například délka pobytu na Lomboku na dané výpovědi? Jak čerstvá je zkušenost jednotlivých respondentů? Mění se např. výpovědi na začátku a na konci pobytu? Je organizace kintari v něčem specifická (je to např. levný výlet?), nebo je specifická destinace Lamboku (exotika, která přitahuje určitý druh lidí)?

Třetí výtka směřuje k trochu lehkovážnému, resp. nedostatečně rozpracovanému užití pojmů jako jsou *kolektivní paměť* a *identita*. To je patrné např. v závěru práce: „Ukázalo se, že novodobý fenomén altruismu, který si klade za cíl zkultivovat postmoderního člověka, v něm zároveň probouzí schémata sdílené v kolektivní paměti o nadřazenosti Západu. V osobě dobrovolníka během jeho dobrovolnické zkušenost soupeří identita dobrodějce s nezištnými úmysly, kdy jedinec nechce profitovat na Východu a přináší naopak prostředky a investice ve formě sebe sama. Dále identita postmoderního člověka, kterého vystihují charakteristiky jako tulák, bloumal a zevloun, jehož hlavní oporou je fakt, že nějak bylo a nějak bude. Poslední, a velmi silně reflektovanou identitou vystupující v přímém kontrastu s altruismem,

je identita bílého muže. Ten si v cizím prostředí vystačí s vlastní kompetencí, protože co je víc, než jeho (západní) kultura?“

Jak si autorka představuje fungování kolektivní paměti? Co je to identita?

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi **výborně a velmi dobře** s ohledem k obhajobě.

V Řevnicích dne 2. září 2013

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.